

gekloofd, niet langdurig aanschouwen zonder innerlijke bewogenheid.

Die bewogenheid deed de kunstenaars van het penseel schilderen.

Die bewogenheid deed dichters zingen van smart.

Die bewogenheid drong ook een onzer nieuwere dichters in een zijner beste oogenblikken, om in hartstocht te roepen:

O Man van Smarte met de doornenkroon,
O bleek heblood gelant, dat in den nacht
Gloeit als een groote bleekte vlam, wat macht
Van eindloos lijden maakt Uw heeld zoo schoon!

Glanzende liefde in een damp van hoon,
Wat zijn Uw lippen stil, hoe zonder klacht,
Staart ge af van 't kruis — hoe licht zij soms
zoo zacht,
God van mysterie, Gods bemindsten Zoon!

O Vlam van Passie in dit koud heelal!
Schoonheid van smarten op doez' donkre aard!
Wonder van liefde, dat geen stervling weet!

Al mij! ik hoor aldoor den droeven val
Der droppelen bloeds, en tot den morgen staart
Hij me aan met groote liefde en eindloos leed!

Hoe schoon is dat gezegd!
Schoon, o zeker!
't Is al schoonheid, wat u hier voor het oog
wordt getooverd.

Maar hier hebt gij het meest afdoende bewijs,
dat men op die wijze Jezus als den Smarteman
niet ziet.

Wanneer uit een huis de vlammen slaan en op
de bovenste verdieping verschijnt voor het raam
een vrouw met hangende haren en wilde oogen
en een zuigeling op den arm en zij staat op het
punt om naar beneden te springen, dan komt het
niet vol verrukking van uw lippen: wat is dat
schoon! maar gij jst, ge hoort uw hart bonzen,
't is of ge 't besterft, ge durft niet kijken.

Er wordt in onze dagen met het beeld van den
Smarteman gekoketteerd.

Men schreit soms tranen van schoonheidsontroe-
ring.

Men staart vaak in quasi-devotie naar het be-
bloed gelant, dat daar, ingelijst, hangt aan den
wand.

En men vraagt: is er een schoonheid aan deze
gelijk?

Maar de Smarteman smeekt: komt, aanschouwt
of er een smart is gelijk Mijn smart!

Als niet de schoonheid van smart, maar de wer-
kelijke smart u ontroert, dan kunt gij haast het
kruis van Christus niet voor u trekken.

Dan blijft gij niet brutaal staan als een onna-
tuurlijk kind, dat zich met de zigzaglijnen der ge-
weldige bliksemen tegen grauwe wolken vermaakt.

Maar dan maakt gij een beweging als wildet gij
uw gezicht in bei uw handen verbergen.

Dan kreunt ge: gruwelijk! gruwelijk!

Dan is de kruisprediking in het eerst voor u
een penitentie.

Wat kunnen de onbekeerden haar genoeglijk aan-
hooren!

En wat kunnen wij in doodigheid van ziel er
kalm naar lusteren!

Maar als de Smarteman Zijn innig-droeven blik
als het ware op u richt, dan wilt ge van Gol-
gotha wegloupen.

Dan wilt ge volgen het voorbeeld van Petrus
toen zijn Meester hem aanzag bij zijn laatste ver-
loochening.

En ge knielt aan den voet van het kruis, niet
met een: wat is dat alles schoon!, maar met een:
Jezus, Uw verzoenend sterven, is het rustpunt van
mijn hart.

Helaas, wij bejveren ons te weinig om de smar-
ten van onzen Heiland te peilen.

Wij meten Zijn smarten af naar de onze.

Wij stemmen toe: de Zijne waren heviger, veel
heviger.

Maar gij vergelijkt dan toch.

En hier is geen vergelijking mogelijk.

Och, spreek gij toch niet van smart!

Wat weten gij en ik eigenlijk van smart af!

Ik geloof u gaarne: gij hebt in uw leven reeds
veel pijnlijke ondervonden.

Misschien moest wel het mes in uw vleesch
worden gezet en bracht gij benauwde dagen door.

Misschien ging er meer dan één zwaard door
uw ziel.

Maar wie de laatste lijdensdagen van zijn Goel
in het geloof mee doormaakt, die durft van eigen
smart niet meer roepen.

Beluister het uit Zijn klachten, hoe er niet maar
wonden in Zijn ziel zijn geslagen, maar hoe Zijn
ziel één wond is.

Hem werden niet maar vele smarten aangedaan.
Het was bij Hem op het laatst enkel smart.

De verkwikkende druppel, dien Hij ontving moest
nog dienen, opdat Hij bestand zou zijn nog zwaar-
der te lijden.

Gij moogt wellicht lijder hoeten.

Hij was meer dan Lijder.

Hij was Smarteman!

Smarteman!

Kunt gij de smarten berekenen, die tot in een-
wigheid over u zouden moeten komen, had Jezus
niet voor u geleen?

Kunt gij het getal verkorenen berekenen, dat
niemand tellen kan en dat Jezus kocht met Zijn
bloed?

Welnu, als gij dan het onberekenbare vermenig-
vuldigt met het onberekenbare, dan zoudt gij de
smart van uw Heiland van verre benaderen.

Van verre, want dan zoudt gij kwantitatief uit-
drukken, wat kwalitatief door Hem werd geleden.

Wat blijven wij met onze lijdensbeschouwing dan
tuch duizende mijlen van de realiteit van Christus'
lijden af!

Smarteman!

Neen, wat dat zeggen wil, laat zich niet onder
woorden brengen.

Het geloof vergant het u het even aan te raken.
Doch ook slechts even.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Mannelijk Christendom.

IV.

Dr. M. van Rhijn, een van de invloedrijkste jongere
Ethischen, schreef een brochure: „Hedendaagsche
Orthodoxie", waarin hij de teuze van een „man-
nelijk christendom" opheft.

Hij beschuldigt daarin Schleiermacher en het
Pietisme, dat zij het christendom hebben ver-
vrouwelijkt.

Door dit vrouwelijk Christendom heeft de kerk,
volgens hem, groot-industrie, arbeiders en gestudeer-
den van zich verveerd. Hij hoort steeds sterker
roepen om mannelijk Christendom?

Hoe stelt Dr. van Rhijn zich nu dit mannelijk
christendom voor?

Hiervoor eischt hij van de christenen, dat zij
niet maar naar binnen zullen zien en eigen er-
varingsleven opmeten, maar dat zij ook het oog
naar buiten zullen richten.

Zij moeten, gelijk hij uitdrukt, „iets van een
verruimd uitzicht op de actie van het Koninkrijk
Gods in de wereld" verkrijgen.

Zij moeten verder komen, dan Schleiermacher
hen heeft gebracht.

Zeer zeker rekent ook hij de gedachten van zonde
en genade, verzoening en levensheiliging, tot de
essentiële bestanddeelen der christelijke religie.

In zoover heeft hij voor Schleiermacher waarde-
ring.

„Het is zelfs de groote verdienste van Schleier-
macher, dat hij, weder invloed van Pietisme en
persoonlijke levenservaring, als een waarachtig
modern mensch in zijn dagen, de oogen zijner
tijdgenooten voor de betekenis der christelijke
polariteit van zonde en genade weer heeft geopend."

Maar Dr. van Rhijn is niet blind voor den ge-
vaarlijken kant van deze beschouwing.

De universele betekenis van het christendom
komt daarin niet tot haar recht.

Een christendom, dat zich op het innerlijke con-
centreert, wordt hoelanger hoelanger passief.

De activiteit gaat teloor.

Het neemt de houding aan van: laissez-faire,
laissez-aller, laat Gods water maar over Gods ak-
ker loopen.

„Het feit doet zich zelfs menigmaal voor, dat
men, in een gevoel van welbehagelijke geestelijke
rust, zijn geestelijk bezit, koestert en allerlei bedor-
ven verhoudingen laat voor hetgeen zij zijn. En
vervolgens houdt Jezus' prediking van het Koninkrijk
van God meer in, dan wat wij in den regel aan
een prediking van zonde en genade, verzoening
en heiliging, zien verbinden. Bij de prediking van
het Koninkrijk Gods gaat het niet alleen om het
binnentreden van God in het leven van den mensch
of van menschen, maar om het binnentreden van
God in de wereld. Het is God, die in laatste instan-
tie in Christus een plan in deze wereld openbaart
en in deze wereld wil doorvoeren en in Wiens
dienst de mensch, als page van een onvoorwaarde-
lijke majesteit, naar Zijn welbehagen mag arbeiden.
In dit licht gezien krijgt wat Christus ons gebracht
heeft, een veel heroïker, expansiever, universeeler,
wijder betekenis; gaat het in de wordingsgeschiede-
nis der menscheit tenslotte om een nieuwe wereld,
anders gezegd om zending in den diepsten zin in alle
geledingen. Het persoonlijke leven en het gemeen-
schappelijke, eigen familieleven en dat van anderen,
de Kerk, ook onze Hervormde Kerk, ons maats-
schappelijke en ons politieke leven, ook onze poli-
tiek, de nationale en de internationale verhoudin-
gen, het zijn niet een reeks los van elkander
staande, gescheiden gebieden, maar de wereld is
één en het voegt zich alles als concentrische cirkels
rondom den persoon van Christus, die het vuur
der Gods-heerschappij op deze aarde heeft ontstoken
en dus ook rondom allen, die zich, met vrees in
het hart, in het middelpunt der dingen rondom
Hem scharen."

Dit zijn klanken, die ons volstrekt niet vreemd
zijn.

Maar vreemd is het ze te hooren uit den mond
van een ethischen theoloog.

Wijst dat niet op een sterke kentering?

Het is immer de eere der Gereformeerde wereld-
en levensbeschouwing geweest, dat zij de wereld
voor Christus opeischte.

De wereldveroverende tendenz van het geloof

werd noch door Rome, noch door de Lutherschen
zoo krachtig gepredikt als door de Gereformeerden.
Maar toen Kuyper in de vorige eeuw die oude
gedachte als met een nieuw geluid vertolkte, vond
hij nergens geduchter tegenkanting dan juist bij de
Ethischen.

Dat „uitdragen van het beginsel op alle levens-
terrein", hoe heeft men er hem om bespot!

Als hij de stelling verdedigde, dat christendom
en politiek terdege iets met elkander te maken
hebben, dat het christendom ook de politiek als
een zuurdeesem moet doortrekken, hoe heeft men
hem daarom niet van „je reinste demagogie" be-
schuldigd, hoe heeft men hem niet verkarikaturi-
seerd tot een volksmopper, die slechts met de
zweep van „de eere Gods" behoefde te klappen
om het christelijk schapendom voor zich uit te
drijven naar de stembus.

Het „verpolitieke christendom", dat hij huldigde,
scheen sommigen het meest weerzinwekkende van
alle systemen.

En nu gaat de rechtsmoderne Prof. Heering uit
Leiden ook aan politiek doen en propageert de
gedachte, dat er tusschen religie en politiek nauw
verband behoort te bestaan.

En Dr. van Rhijn ziet met leede oogen, hoe het
christendom vele levenssterren brak heeft laten
liggen en toornet er tegen!

De omkeer der geesten is waarlijk verrassend.

Het huwelijk tusschen Calvinisme en Kunst, waar-
van Kuyper de wettigheid aantoonde, werd en
wordt door velen voor een liaison, een ongeoorloofde
betrekking, verklaard en men troost er zich alleen
mee, dat deze verbintenis nog niet al te vrucht-
baar is gebleken.

Maar de konsekwentie van Dr. van Rhijn's „man-
nelijk christendom" leidt er toe, dat ook het ter-
rein van de kunst voor het christendom worde op-
gevorderd.

Dat Christus ook daar het middelpunt der dingen
is en in de praktijk als zoodanig moet worden
geëerd.

Wie trekt hieruit voor zichzelf niet de konklusie,
dat, wat Dr. van Rhijn een „mannelijk chris-
tendom" noemt, in de Gereformeerde wereld en
levensbeschouwing reeds bestond?

Maar van ethischen kant waren de oogen ervoor
gesloten.

Onze deugden werden voor gebreken aangestien.

Zullen ze nu als deugden worden erkend?

Zoover brengt echter Dr. van Rhijn het in zijn
brochure nog niet.

Misschien is het wel goed voor ons, opdat wij
ons niet zouden verheffen.

— Nog iets.

Mogen wij onzen lezers vriendelijk verzoeken de
nummers, waarin de artikelen over „Samenwerking
van alle Gereformeerden" voorkomen ter lezing te
zenden aan Gereformeerden, inzonderheid predi-
kanten, buiten onze kerken?

Zoo zij „De Reformatie" niet zelf bewaren, is
dit van hen zeker niet te veel gevraagd.

Het is natuurlijk onze Administratie niet moge-
lijk aan desbetreffende aanvragen te voldoen.

Laten onze lezers dan op deze wijze de goede
zaak dienen.

En mogen wij deze gelegenheid tegelijk te baat
nemen er aan te herinneren, dat wij geen par-
ticuliere correspondentie hierover kunnen voeren?

Indien wij over genoegzamen tijd te beschikken
hadden, zouden wij het gaarne doen.

Maar nu valt er niet aan te denken.

Voor de talrijke toegezonden brieven zijn wij
zeer dankbaar. Gaarne zullen we er nog meer
ontvangen.

Doch wij wenschen, voorzoover ze daarvoor in
aanmerking komen, ze alle tegelijk in ons blad te
bespreken.

Misschien nog vóór het zomerreces en anders
onmiddellijk daarna.

Intusschen zij warm houden van deze zaak, die
ons zoo nu aan het hart ligt, dringend aanbevolen.

— Zomertijd en gewetensbezwaren.

Beide worden in deze dagen wel met elkander
in verband gebracht.

Wij hoorden van menschen, die tegen het hand-
haven van den zomertijd gewetensbezwaren hadden
en ons werd nadere voorlichting gevraagd.

Wij hebben geen bezwaar ons oordeel hierover
te publiceeren.

En dan gelooven we, dat men den aandrang,
die er van onzen kant gedurig moet worden ge-
oefend om gewetensbezwaren van anderen te eer-
biedigen al een heel slechten dienst bewijst om
den zomertijd met een gewetensbezwaar te gaan
bestrijden.

Als men van alles en nog wat een gewetensbe-
zwaar maakt, wordt men oorzaak, dat zulk een
bezwaar op den duur terstond op zijde wordt ge-
schoven.

Heeft men praktische bezwaren tegen den zomer-
tijd en voert men die aan, het is ieders goed recht.

Maar van godsdienstige of gewetensbezwaren
zwijge men.

Want die kunnen hier o.i. niet gelden.

Daargelaten nog, dat uit de Schrift niet kan

worden aan-
menleving d
en niemand
zou men zie
geven (b.v.),
den zonnetij

Wilde men
zou zelfs v
zonnetijd ku

Want Hoe
dan Vliasing

Verzet het
cielen tijd a

van den zon
gelden voor

dat het gew
ijder de on
meeren zon

geweten wer
wanneer men
volkswelzijn

Trouwens,
jekerigs.

Zooda's bel
zes uur tot

Wij van t
Heeft dit

harmers n
Of men's

beginnen da
gelijk.

Over het
tijd spreken

Alleen wa
gewetensbez

Dit zou hi
bezwaren v

— Benoemini

In de vaca

te Groningen

begeerte en

Alders, kerl

Inzake der

Visser harde

Naar verlu

gere gelegen

ren en theol

naar buiten

aangewezen.

De richtin

slag hebben

Hoe dit zi

eigenaardig

trij.

Het heet

Maar is l

Ieder mag

is er niet ge

aard ook.

Maar bij n

vóór-oordeel

Indien nie

wien de ben

Bovendien

om overal :

zijn vóór-oor

Minister D

om open kat

te bezetten.

Hij bepaal

zou daarru

dit is om a

belangrijk el

schappelijk

daarvoor iet

Maar nu p

in Utrecht,

en den ethis

Indien hij

kunnen uitlo